

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

Ореста БАСА
Володимир МИКИТЮК
Назар ФЕДОРЯК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ
КУРСОВИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

для студентів
напрямів «Філологія» та «Середня освіта»
(українська мова і література)

Львів
2023

УДК [821.161.2:001.89](072)
Б 27

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 5 від 22 грудня 2022 р.*

Баса Ореста

Б 27

Методичні рекомендації до написання та оформлення курсових і магістерських робіт з української літератури для студентів напрямів «Філологія» та «Середня освіта» (українська мова і література) / Ореста Баса, Володимир Микитюк, Назар Федорак. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 30 с.

Курсова / магістерська робота з літератури, зокрема української, має свою специфіку, що полягає в дослідженні творів і явищ мистецтва слова, а відтак передбачає, з одного боку, особливий творчий підхід до предмета дослідження, а з іншого – науковий виклад і стандартне оформлення. Пропоновані методичні рекомендації допоможуть студентам зорієнтуватися в особливостях процесу літературознавчого дослідження, коректного оформлення наукової роботи, гармонійного поєднання логічного мислення і творчої самореалізації.

УДК [821.161.2:001.89](072)

© Баса Ореста, Микитюк Володимир, Федорак Назар, 2023

ЗМІСТ

1. Загальні положення	5
1.1. Загальні вимоги до курсових і магістерських робіт з української літератури	6
1.2. Алгоритм написання курсової і магістерської робіт з української літератури	8
1.3. Контроль за виконанням робіт. Оцінювання	9
1.4. Процедура захисту курсових і магістерських робіт	11
2. Правила технічного оформлення курсової та магістерської робіт	12
2.1. Загальні вимоги	12
2.2. Правила цитування використаних джерел і покликань на них	13
2.3. Бібліографічний опис найпоширеніших джерел	14

Додатки

<i>Додаток 1.</i> Титульний аркуш курсової роботи «Людина і світ у збірці Тараса Прохаська “Так, але...”»	17
<i>Додаток 2.</i> Титульний аркуш магістерської роботи «Драматичні етюди Олександра Олеся як різновид модерної української драми початку ХХ століття»	18
<i>Додаток 3.</i> Зміст магістерської роботи «Українська проза періоду Першої світової війни»	19
<i>Додаток 4.</i> Зміст магістерської роботи «Музичні образи в поезії Ліни Костенко»	20

<i>Додаток 5. Вступ до магістерської роботи</i> <i>«Музичні образи в поезії Ліни Костенко»</i>	21
<i>Додаток 6. Висновки до магістерської роботи</i> <i>«Музичні образи в поезії Ліни Костенко»</i>	25
<i>Додаток 7. Рецензія на магістерську роботу</i> <i>«Моральний світ українця у новелістиці</i> <i>Василя Стефаника»</i>	27

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсові та магістерські роботи з української літератури виконують студенти зі спеціалізацією «Українська мова і література» за двома напрямками підготовки – «Філологія» та «Середня освіта», для кожного з яких на кафедрі української літератури імені акад. М. Возняка створено окремий перелік (банк) потенційних тем. Тематику студентських наукових досліджень оновлюємо щороку та пропонуємо широкий вибір і перспективу для всіх історичних етапів мистецького розвитку українського письменства та методичних основ історії національної дидактики і сучасних тенденцій викладання літератури в середній школі.

Теми курсових і магістерських робіт на початку кожного навчального року затверджують на засіданні кафедри та удоступнюють для студентів. Ув екстремальних обставинах (пандемія, воєнний стан) для зручності здобувачів-магістрантів на кафедрі впроваджено можливість електронного вибору-обліку теми дослідження і призначення керівників-викладачів. Студенти можуть ознайомитися зі списком тем магістерських робіт кафедри української літератури імені акад. М. Возняка й діяти, дотримуючись відповідної інструкції:

1. Оберіть тему в документі «ТЕМИ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ 2022–2023» за покликом:

<https://docs.google.com/document/d/1UaowfqgetpAZvnKSsIFbyxUWIWFWSfaQ/edit?usp=sharing&ouid=109706392797004916706&rtrof=true&sd=true>.

Наголошуємо, що є два окремі списки: для магістрантів спеціальності 035.01 і магістрантів спеціальності 014.01 (прохання дотримуватися цього поділу).

2. Виокреміть жовтим кольором обрану тему, перед темою зазначте свої прізвище й ініціали (редагувати потрібно лише на Google Диску). Це потрібно для того, щоб Ваші колеги бачили вже обрані теми.

3. Заповніть Google Форму (заяву), де зазначте тему, яку обрали: <https://forms.gle/9sSUtQZqEsCV7K566>

Курсові роботи з української літератури пишуть упродовж V–VI та VII–VIII навчальних семестрів, магістерські роботи – упродовж IX–XI навчальних семестрів.

Курсова робота, яку студент виконує на четвертому році навчання, і магістерська робота є кваліфікаційними. Вони дають підстави для присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «магістр».

Перелік тем курсових і магістерських робіт пропонує керівник наукового семінару. Студент може запропонувати власну тему, але при тому аргументовано узгодити з керівником семінару її доцільність і формулювання. Тема курсової чи магістерської роботи повинна відповідати спеціалізації «Українська мова і література». Після затвердження тематики та наукових керівників узгоджений перелік розміщуємо на відповідному сайті кафедри: <https://philology.lnu.edu.ua/news/mahisterski-roboty-kafedry-ukrainskoi-literatury-imeni-akademika-mykhayla-vozniaka-2022-2023-n-r>.

Випускники, які працюють над виконанням студентського наукового дослідження, повинні регулярно консультуватися з науковим керівником і звітувати йому, а також виступати на науковому семінарі, що є неодмінною умовою допуску та представлення роботи перед Екзаменаційною комісією (ЕК). Після вчасного подання роботи на факультеті обов'язковою є повна електронна перевірка дослідження на наукову унікальність (плагіат) і на дотримання правил академічної доброчесності. Також обов'язковим є попередній захист-апробація на кафедрі.

Після захисту перед ЕК електронний варіант магістерського дослідження розміщують у Репозитарії філологічного факультету та спеціалізованих кафедр:

<https://philology.lnu.edu.ua/academics/repozytariy>.

1.1. Загальні вимоги до курсових і магістерських робіт з української літератури

Курсова / магістерська робота з української літератури повинна бути науковим дослідженням, у якому студенти, з одного боку, практично застосовують знання зі своєї спеціалізації для вирішення

конкретної мети, а з іншого – демонструють уміння самостійно аналізувати літературний твір, факти літературного процесу й переконливо обґрунтовувати власну інтерпретацію наукової проблеми.

Структура курсової / магістерської роботи повинна містити:

титульний аркуш;

Зміст;

Вступ;

основну частину (складається з *розділів*, а можливо, і *підрозділів*);

Висновки;

Список використаної літератури;

Додатки (у разі потреби).

Титульний аркуш повинен містити найменування міністерства, закладу вищої освіти, факультету та кафедри, де виконано роботу; назву роботи; прізвище, ім'я та по батькові автора роботи; посаду, прізвище та ініціали наукового керівника; місто і рік захисту (*Додатки 1, 2*).

Зміст подають на початку роботи після титульного аркуша. Він містить найменування структурних частин роботи і номери їхніх початкових сторінок (*Додатки 3, 4*).

У Вступі потрібно розкрити актуальність дослідження; визначити його об'єкт і предмет; на основі загального огляду критичної літератури за темою проаналізувати стан вивчення титульної наукової проблеми; сформулювати мету й завдання роботи; описати структуру роботи (*Додаток 5*).

Основну частину роботи треба структурувати на розділи. *Розділ 1* повинен бути теоретичний або оглядово-тематичний. В основній частині курсова і магістерська роботи з літератури – своєрідна наукова творчість, дослідження-репрезентація твору (творів) мистецтва слова, тому основна частина курсової і магістерської робіт із літератури не є строго регламентована: скільки в ній буде *розділів* і чи будуть *підрозділи*, вирішує сам студент відповідно до свого бачення теми і стратегії її розкриття. До того ж теми магістерських робіт із літератури бувають настільки широкі, що просто вимагають нестандартної кількості *розділів* (*Додаток 3*).

У *Висновках* треба викласти практичні результати дослідження, які відповідають його меті і завданням. Фактично, *Висновки* – відповіді на завдання, поставлені у *Вступі*. *Висновки* – прерогатива лише автора-дослідника: він формулює їх своїми словами, нікого вже не цитуючи (*Додаток б*).

Список використаної літератури треба укласти в алфавітному порядку: спочатку подавати за абеткою наукові джерела, написані кириличним шрифтом, а потім – латинським.

1.2. Алгоритм написання курсової і магістерської робіт з української літератури

Успішна робота над курсовою і магістерською з української літератури полягає в такій послідовності дій і процесів:

1. **Вибір теми.** Він може бути випадковістю, але не формальністю! Студент, обравши тему, повинен прислухатися до неї своїм філологічним чуттям, актуалізувати свої знання і настроїти себе на пошуковий лад.

2. **Читання і перечитування твору** (-ів), що є об'єктом дослідження, – основа основ курсової і магістерської робіт із літератури взагалі й української зокрема. Під час першого і повторного цілеспрямованого (з думкою про розкриття теми дослідження) читання твору студент повинен не лише зібрати ілюстративний матеріал, а й зробити найголовніше – сформулювати як власну думку про твір, так і власну концепцію дослідження, тільки після чого може перейти до наступної дії.

3. **Збір та опрацювання критичної літератури.** Читання критичної літератури в жодному разі не має випереджати читання твору. Іншими словами, поки студент не виробить власної думки про твір, читати критичну літературу не повинен. Студент, який читає критичну літературу без власної думки про твір, ризикує потрапити під вплив чужої думки. Натомість, маючи власну думку про твір, студент або погодиться з іншим дослідником, знайде в ньому одностайність, процитує його на свою підтримку, або не погодиться з ним, знайде в ньому опонента, процитує його для полеміки, якої зовсім не треба

остерігатися в курсовій і магістерській роботах, навпаки, обгрунтована полеміка демонструє філологічну компетентність студента.

4. Формування структури курсової / магістерської роботи, вирішування, скільки *розділів* буде мати основна частина і як їх назвати. А дати *розділам* назви означає знати, про що в кожному з них писати, означає, іншими словами, мати власну концепцію дослідження, яка формується разом із власною думкою про твір. Концепція – то наскрізна думка дослідження, що не дозволяє його авторові відхилитися від теми роботи. Назви *розділів* повинні висвітлювати тему роботи кожна з іншого боку, а разом – вичерпно демонструвати концепцію дослідження.

5. Написання тексту основної частини курсової / магістерської роботи. Хоч *Вступ* відкриває курсову / магістерську роботу, написання її тексту бажано починати з основної частини. *Вступ* репрезентує всю роботу, тому на час написання *Вступу* робота має бути повністю завершена.

6. Написання *Вступу* і *Висновків*. *Вступ* і *Висновки* – репрезентативні частини курсової / магістерської роботи, які формують загальне уявлення про дослідження. Разом вони повинні слугувати основою виступу студента на захисті.

1.3. Контроль за виконанням робіт. Оцінювання

Керівництво курсовими і магістерськими роботами та контроль за процесом їхнього написання здійснює керівник відповідного наукового семінару та науковий керівник роботи, якого призначає кафедра.

Перший варіант повного тексту курсової роботи треба подати науковому керівникові до 1 березня, магістерської роботи – до 1 вересня.

Оформлена відповідно до всіх вимог курсова робота повинна бути подана на кафедру до 1 травня, магістерська робота – до 1 грудня. Курсову та магістерську роботи подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису комп'ютерного набору (див. далі *Розділ 2*).

Правила технічного оформлення курсової та магістерської робіт)
у твердій палітурці.

Якщо в зазначені терміни студент не подасть роботи на кафедру, то за рішенням кафедри його можуть не допустити до захисту.

Орієнтовний графік написання курсових і магістерських робіт

№	Етапи роботи	Термін виконання (для курсових робіт)	Термін виконання (для магістерських робіт)
1	Вибір теми	Вересень	Вересень
2	Читання і перероблення твору (-ів), збір і осмислення ілюстративного матеріалу, формування власної концепції дослідження	Вересень – жовтень	Вересень – листопад
3	Збір та опрацювання критичної літератури	Листопад	Грудень – січень
4	Формування структури роботи	Грудень	Лютий
5	Написання тексту основної частини роботи	Грудень – січень	Березень – липень
6	Написання <i>Вступу</i> і <i>Висновків</i>	Лютий	Серпень
7	Подання першого варіанта повного тексту роботи на розгляд науковому керівникові	До 1 березня	До 1 вересня
8	Праця над текстом роботи з урахуванням зауважень наукового керівника. Підготовка остаточного варіанта роботи	Березень – квітень	Вересень – листопад
9	Подання роботи на кафедру	До 1 травня	До 1 грудня
10	Для магістерських – перевірка на наукову унікальність (плагіат) і на дотримання правил академічної доброчесності. Попередній захист на кафедрі	–	Перша декада грудня
11	Захист наукових робіт	Травень. Згідно з розкладом	Грудень. Згідно з розкладом

При виставленні балів за курсові і магістерські роботи враховують:

- 1) запропоновані в рецензії бали наукового керівника (для курсових робіт) або рецензента (для магістерських робіт);
- 2) бали, які студент отримав у результаті захисту роботи на науковому семінарі (для курсових робіт) або на засіданні ЕК (для магістерських робіт).

1.4. Процедура захисту курсових і магістерських робіт

Захист курсових робіт відбувається на науковому семінарі, магістерських – на засіданні ЕК в такій послідовності етапів:

- 1) оголошення теми курсової/магістерської роботи та прізвища й імені її автора;
- 2) виступ студента, представлення курсової/магістерської роботи (5–7 хв.);
- 3) запитання до автора курсової/магістерської роботи від аудиторії й ЕК;
- 4) зачитування рецензії на курсову/магістерську роботу (*Додаток 7*);
- 5) відповіді студента на запитання й зауваження рецензента.

2. ПРАВИЛА ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ ТА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБИТ

2.1. Загальні вимоги

Курсову та магістерську роботи виконують комп'ютерним друком на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) з однаковою щільністю тексту:

- шрифт – Times New Roman;
- кегль – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступи (поля): зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху і внизу – по 20 мм;
- абзацний відступ – 10 мм.

Обсяг основного тексту наукової роботи без *Списку використаної літератури* та *Додатків* має орієнтовно становити:

- **курслова робота** (III курс) – 25–40 сторінок;
- **курслова робота** (IV курс) – 40–60 сторінок;
- **магістерська робота** – 60–100 сторінок.

Заголовки структурних частин роботи (Зміст; Вступ; Розділ 1, Розділ 2 і т. д.; Висновки; Список використаної літератури) треба друкувати великими літерами насиченим чорним шрифтом посередині сторінки.

Назви *розділів* також друкують великими літерами насиченим чорним шрифтом посередині сторінки.

Назви підрозділів друкують насиченим чорним шрифтом маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Крапку наприкінці заголовків і назв не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, то між ними ставлять крапку.

Кожну структурну частину роботи (Вступ, Розділ, Висновки та інші) треба розпочинати з нової сторінки. Нові підрозділи також

треба розпочинати з нової сторінки, якщо попередня заповнена на дві третини.

Нумерацію сторінок роботи подають арабськими цифрами.

Першою сторінкою курсової і магістерської робіт, є титульний аркуш, який зараховують до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у **правому нижньому куті сторінки**.

Зі структурних частин роботи номери мають тільки *розділи* і *підрозділи*.

Номер *розділу* записують арабською цифрою після слова **РОЗДІЛ**, крапку після цифри ставити не потрібно.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера *розділу* та порядкового номера *підрозділу*, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу повинна стояти крапка, після назви підрозділу крапки не ставлять.

2.2. Правила цитування використаних джерел і покликань на них

За вимогами наукової етики й академічної доброчесності, у роботі автор повинен покликатися на джерела, ідеї або цитати з яких наводить у дослідженні дослівно (пряме цитування) чи своїми словами (непряме цитування).

На вибір автора роботи покликання в тексті можна оформлювати одним із двох способів:

I. Після останнього слова цитати або непрямого цитування вгорі ставлять порядковий номер, а відповідно до нього внизу сторінки подають бібліографічний опис цитованої праці (шрифт Times New Roman, кегль – 12, міжрядковий інтервал – одинарний) із зазначенням сторінки, з якої взято цитату. Нумерація покликань може бути наскрізною (починається з цифри один і продовжується на наступних

сторінках далі за порядком) або посторінковою (починається з цифри один на кожній сторінці праці).

Якщо потрібно зробити наступне покликання на вже цитовану щойно працю, то вдруге не подають її повного бібліографічного опису, а записують під відповідним номером унизу сторінки: Там само. – С. ..., зазначаючи відповідну нову сторінку цитати (якщо цитата міститься на тій самій сторінці, що й попередня, то записують тільки: Там само, не зазначаючи тієї самої сторінки).

II. Покликання на наукове джерело оформлюють у квадратних дужках, до яких уписують порядковий номер позиції зі *Списку використаної літератури* і – через кому – номер сторінки після малої літери “с” з крапкою і пробілом після крапки.

Якщо подають відразу кілька позицій зі *Списку використаної літератури*, у квадратних дужках наводять номери цих позицій, розділяючи їх крапкою з комою.

2.3. Бібліографічний опис найпоширеніших джерел

Монографії:

Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. / І. О. Денисюк. – Львів: Академічний Експрес, 1999. – 280 с.

Підручники:

Історія української літератури кінця XIX – початку XX ст.: підручник / за ред. Н. Й. Жук, В. М. Лесина; 3-тє вид., допов. і перероб. – Київ: Вища школа, 1989. – 439 с.

Словники:

Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром’як, Ю. І. Ковалів та ін. – Київ: Академія, 1997. – 752 с.

Статті:

Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібрання творів: у 50 т. / Іван Франко. – Київ: Наукова думка, 1981. – Т. 31. – С. 45–119.

Передмови:

Радишевський Р. Журба і радість Олександра Олесь / Ростислав Радишевський // Олесь О. Твори: в 2 т. / Олександр Олесь. – Київ: Дніпро, 1990. – Т. 1. – С. 5–47.

Архіви:

Шевченко Т. Г. Лист Щепкіну М. С. 1858 р. ЦДАМЛМ (Центр держ. архів-музей літ. і мистецтва України). Ф. 506. Оп. 1. Спр. 33.

Електронні ресурси:

Інтернет-посилання в тексті супроводжують повними коректними адресами URL. Завжди ставте вкінці дату звертання до використаного ресурсу (accessed...). Електронні поклики оформлюють так, як їх друковані аналоги, також в URL-адресі слід зберегти «<http://>», якщо адреса не має www. Напр.: Назва статті [Електронний ресурс] / ім'я, по батькові автора або ініціали, прізвище автора // Назва журналу. – Рік. – № . – С. (27.12.2022). Або ж винятково електронне джерело: Гаврилюк Ю. Сопіги – руський магнатський рід на Підляшші [у:] haidamaka.org.ua/0114.html (31.05.2022).

Якщо є потреба у транскрипції: Pidodvirna, M. (2014). «Nenadiinyi parator» yak literaturoznavcha problema. *Studia methodologica*, 37, 241–246. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6274> [in Ukrainian].

Загалом можна використовувати чинні та деталізовані на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України Правила оформлення списку використаних джерел під час написання наукових робіт. Зараз є чинними два Національні стандарти оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі.

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Чинний від 2007-07-01]. – Київ: Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с.

2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с.

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (zareєстровано в Мін'юсті 3 лютого 2017 року № 155/30023), МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел. Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» або один зі стилів, внесених до рекомендованого переліку оформлення списку наукових публікацій, які є загальноживаними у світовій практиці оформлення наукових робіт.

Додаток 1

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

ЛЮДИНА І СВІТ У ЗБІРЦІ ТАРАСА ПРОХАСЬКА «ТАК, АЛЕ...»

Курсова робота
студентки IV курсу
спеціальності «Середня освіта»
(українська мова і література)
Цоби Ярини Ігорівни

Науковий керівник –
доц. Мацяк О. М.

Львів – 2022

Додаток 2

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра української літератури імені акад. М. Возняка

ДРАМАТИЧНІ ЕТЮДИ ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ
ЯК РІЗНОВИД МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМИ
ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Магістерська робота
студентки II курсу
спеціальності «Філологія»
(українська мова і література)
Горбатюк Діани Юріївни

Науковий керівник –
доц. Мацяк О. М.

Львів – 2022

Додаток 3
Зміст магістерської роботи
«Українська проза періоду Першої світової війни»

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Перша світова війна в історії та письменстві України	7
Розділ 2. Збірка Марка Черемшини «Село за війни». Абсурдність подій. Метонімічні образи.....	13
Розділ 3. Новели Василя Стефаника «Діточа пригода» і «Мати». Війна очима дітей і серцями матерів. Патріотизм і національна ідея	23
Розділ 4. Калейдоскоп війни у творах О. Кобилянської 1914–1917 років. Доля як зовнішня сила.....	33
Розділ 5. Повість-поема О. Турянського «Поза межами болю». Екзистенціалізм та експресіонізм.....	43
Розділ 6. Твори з «Окопного щоденника» С. Васильченка. Символізм у зображенні реалій війни.....	55
Висновки.....	62
Список використаної літератури	67

Додаток 4
Зміст магістерської роботи
«Музичні образи в поезії Ліни Костенко»

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Поезія і музика: можливості й особливості взаємодії	7
Розділ 2. Поезія Ліни Костенко: музичні образи та їх класифікація	15
Розділ 3. «Маруся Чурай»: образ пісні	32
Висновки	47
Список використаної літератури	51

ВСТУП

Дослідження взаємодії літератури з іншими видами мистецтва перебуває зараз під назвою інтермедіальних студій на черговій хвилі піднесення. Лише за останні п'ять років у Львові вийшло друком кілька таких досліджень, присвячених як взаємодії літератури і музики¹, так і взаємодії літератури і малярства². Однак поезія Ліни Костенко, хоч і наповнена музичними образами, і покладена на музику не раз, ще не перебувала у полі спеціального зацікавлення дослідників взаємодії мистецтв, що й зумовлює актуальність магістерської роботи.

Об'єкт дослідження – поезії Ліни Костенко та її роман у віршах «Маруся Чурай».

Предмет дослідження – музичні образи в поезії Ліни Костенко та образ пісні в романі у віршах «Маруся Чурай».

В українському літературознавстві вивчення іномистецьких можливостей слова ще в кінці XIX ст. розпочав І. Франко у трактаті «Із секретів поетичної творчості» (1898), де в розділі «Естетичні основи» зробив, зокрема, порівняльний аналіз поезії й музики та сформулював правила досягнення музичного ефекту в літературі³, які конкретизував у наступних статтях «З останніх десятиліть XIX

¹ Маценка С. Партитура роману / Світлана Маценка. – Львів: Апріорі, 2014. – 524 с.; Маценка С. Метамистецтво: словник досвіду термінотворення на межі літератури й музики / Світлана Маценка. – Львів: Апріорі, 2017. – 120 с.; Музична фактура літературного тексту: інтермедіальні студії / за редакцією Світлани Маценки. – Львів: Апріорі, 2017. – 352 с.; Літературно-джазові імпровізації: інтермедіальні студії / за ред. Світлани Маценки. – Львів: Срібне слово, 2019. – 396 с.

² Мочернюк Н. Поза контекстом. Інтермедіальні стратегії літературної творчості українських письменників-художників міжвоєнтя / Наталя Мочернюк. – Львів: Львівська політехніка, 2018. – 391 с.

³ Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. / Іван Франко. – Київ: Наукова думка, 1982. – Т. 31. – С. 85–97.

віку»¹ (1901) та «Старе й нове в сучасній українській літературі»² (1904).

Цікава своїм ірраціональним підходом до трактування музики як одиниці виміру для інших мистецтв стаття Є. Маланюка «Думки про мистецтво»³ (1923).

Дослідження взаємодії літератури з музикою і малярством продовжуються у кінці 1960-х – на початку 1970-х рр., про що свідчать праці львівських науковців М. Ільницького⁴ та І. Денисюка⁵, зокрема у своїй статті І. Денисюк чи не вперше в українському літературознавстві вжив термін «музична новела».

У 1980-х – 2000-х рр. взаємодію красного письменства з іншими видами творчості під назвою «синтез мистецтв» в українському літературознавстві спеціально чи принагідно досліджували І. Денисюк⁶, М. Ільницький⁷, Т. Салига⁸, О. Рисак⁹, О. Мацяк¹⁰. Провідна роль у тогочасних студіях належала І. Денисюку завдяки його монографії «Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст.» (перше видан-

¹ Франко І. З останніх десятиліть XIX віку // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. / Іван Франко. – Київ: Наукова думка, 1984. – Т. 41. – С. 526.

² Франко І. Старе й нове в сучасній українській літературі // Там само. – Київ: Наукова думка, 1982. – Т. 35. – С. 108.

³ Маланюк Є. Думки про мистецтво // Маланюк Є. Книга спостережень: Статті про літературу / Євген Маланюк. – Київ: Дніпро, 1997. – С. 76–77.

⁴ Ільницький М. Барви і тони поетичного слова / Микола Ільницький. – Київ: Радянський письменник, 1967. – 120 с.

⁵ Денисюк І. Про два типи новели у творчості Івана Франка / І. О. Денисюк // Українське літературознавство. – Львів: Світ, 1970. – Вип. 11. – С. 78–84.

⁶ Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. / І. О. Денисюк. – Львів: Академічний Експрес, 1999. – 280 с.

⁷ Ільницький М. «Поетична концепція з музичним і малярським тлом...» / М. Ільницький // Яцків М. Муза на чорному коні. Оповідання і новели. Повісті. Спогади і статті. – Київ: Дніпро, 1989. – С. 5–28.

⁸ Салига Т. Поезія – це завжди неповторність / Тарас Салига // У глибинах гармонії: літературно-критичні статті / Тарас Салига. – Київ: Радянський письменник, 1986. – С. 122–140.

⁹ Рисак О. Мелодії і барви слова (Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – початку XX ст.). – Луцьк: Надстир'я, 1996. – 98 с.

¹⁰ Мацяк О. Синтез мистецтв у прозі Ольги Кобилянської: проблема самототожності письменниці: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. – Львів, 2006. – 20 с.

ня – Київ, 1981; друге – Львів, 1999), де фігурує і сам вислів «синтез мистецтв», і конкретні спостереження автора, що бере проза від малярського способу зображення дійсності та в чому полягає вплив музики на літературу¹.

Прикладне значення для нашої роботи має дослідження О. Мацяк «Синтез мистецтв у прозі Ольги Кобилянської: проблема самототожності письменниці». Тут на прикладі творчості О. Кобилянської простежено актуальну і досі еволюцію розуміння музики від прямих значень: «вид мистецтва», «музичний твір», до метафізичних: «музика душі», «музика природи», «основа основ буття»².

Нарешті, завдяки концептуальній статті Д. Наливайка³ дослідження взаємодії літератури з іншими видами мистецтва стало окремою галуззю порівняльного літературознавства.

Мета магістерської роботи – виявити, проаналізувати та класифікувати музичні образи в поезії Ліни Костенко, з'ясувати їхню роль у текстах.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- за трактатом І. Франка «Із секретів поетичної творчості» з'ясувати видові особливості поезії і музики та можливості взаємодії цих видів творчості;
- з'ясувати місце музики в житті Ліни Костенко;
- відшукати музичні образи в поезії Ліни Костенко, проаналізувати та покласифікувати їх;
- розкрити символічне значення образу пісні в романі у віршах «Маруся Чурай».

¹ Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч. XX ст. / І. О. Денисюк. – Львів: Академічний Експрес, 1999. – С. 179, 185.

² Мацяк О. Синтез мистецтв у прозі Ольги Кобилянської: проблема самототожності письменниці: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. – Львів, 2006. – С. 14.

³ Наливайко Д. Літературна система мистецтва як галузь порівняльного літературознавства / Дмитро Наливайко // Слово і Час. – 2003. – № 5–6. – С. 10–18; 7–19.

Тема та мета **магістерської роботи** зумовлюють застосування текстуального, біографічного, психологічного, герменевтичного (інтерпретаційного), а також порівняльного **методів** дослідження.

Магістерська робота складається зі Вступу, трьох розділів, Висновків та Списку використаної літератури (76 позицій).

ВИСНОВКИ

Із порівняння поезії й музики в розділі «Естетичні основи» трактату І. Франка «Із секретів поетичної творчості» випливає, що музика має обмежені можливості у творенні образу, а поезія завдяки апелюванню до уяви, навпаки – необмежені. Музичні образи в поезії – результат особливої взаємодії, яка полягає в активізації внутрішніх ресурсів літератури, закладених ще в час її спільного початку з музикою.

Значна кількість музичних образів у поезії Ліни Костенко, їхня постійна присутність від збірки до збірки свідчать про велике значення музики і в творчості, і в житті авторки. На підставі конкретних прикладів можна навіть зробити висновки про високу музичну компетентність письменниці, про композиторів, чії твори вона слухала (Альбіноні, Верде, Сарасате, Шопен, Бах, Гріг, Берліоз, Бізе, Ойстрах, Моцарт, Пуччіні, Бетховен), про улюблений інструмент – скрипку.

Музичні образи в поезії Ліни Костенко можна покласифікувати на такі **групи**:

1. **Музична грамота, нотний стан** (скрипковий ключ, басовий ключ, сольфеджіо; фа, ля, сі).

2. **Музичні інструменти** (бубни, бубонці, бандура, гітара, саксофон, віолончель, скрипка, цимбали, сопілка, валторна, арфа, гармонь, сурми, флейта, флюяра, клавесин, тамбурин) та їх частини (струна, струни).

3. **Загальні назви виконавців** (співці, скрипаль, музика, менестрель, кобзар, маестро, арфістка, бандурист, гітарист, лірник) **та власні назви композиторів** (Альбіноні, Верде, Сарасате, Шопен, Бах, Гріг, Берліоз, Бізе, Ойстрах, Моцарт, Пуччіні, Бетховен).

4. **Музичні картини природи** (напр., «Біла симфонія снігу», «Бринить бджолина музика», «Бринять берези», «...в сонатах

слов'їв», «Вітри вигравали в тростині дзвінку ритурунел», «Все на вітрах дзвенітиме, як дзбан», «Дощі програють по городах гаму...», «Сосновий ліс перебирає струни...», «Стрекочуть кастаньетами цикади», «Той несказаний камертон природи...»).

5. **Тиша, мовчання** (тиша, німа музика).

6. **Голоси та їхні типи** (сопрано, меццо, бас).

7. **Музичні твори, їхні назви** («Аїда», «Місячна соната», «Кармен», Баттерфляй, пісня про Байду), **слова та жанри** (пісня, гімн, опера, fuga, токата, хорал).

8. **Танець як наочне відтворення музики** (полонез, вальс, тарантела, полька, гопак, чардаш, мазурка, лезгинка, падеграс, аркан, канкан).

Якщо до поезії Ліни Костенко застосувати семантичну класифікацію музики на прямі та переносні значення, то тут, на перший погляд, переважають прямі («вид мистецтва», «музичний твір»), але в контексті вони набувають метафоричності («музика природи», «музика душі»).

Музика природи, музика душі і звучить найчастіше в поезіях Ліни Костенко.

Так само, як і музичні образи в поезіях Ліни Костенко, можна класифікувати й образ пісні в романі у віршах «Маруся Чурай». Тут пісня має і пряме значення «музичний жанр» (тексти пісень Марусі), і метафоричне «пісня душі», але душі не тільки індивідуальної, Марусиної, а й загальнонаціональної, української.

«Маруся Чурай» Ліни Костенко перегукується з «Лісовою піснею» Лесі Українки: в основі обох творів лежить музична ідея гармонії людини з навколишнім світом і зі самою собою, яка в «Марусі Чурай» доповнюється патріотичними почуттями.

«Гармонія крізь тугу дисонансів» – то і є музичне гасло життя Ліни Костенко.

РЕЦЕНЗІЯ
на магістерську роботу
«Моральний світ українця у новелістиці Василя Стефаника»
студентки 6-го курсу українського відділення філологічного
факультету Лесишин Оксани

Творчість Василя Стефаника – це досить важка проблема у сучасній школі, велика частина вчительського корпусу якої все ще майже виключно орієнтована на старі шаблони соціологічного аналізу класичних художніх текстів. Дуже важливим є вміння педагога донести до учня красу Слова, красу Стилю, естетичну та особистісну неповторність письменника. Лесишин Оксана реалізувала можливість вивчити і збагнути особливості індивідуальної манери Василя Стефаника та характерні ознаки розвитку мистецьких стилів його часового контексту, що стане у пригоді під час праці з учнівською аудиторією. Основне значення праці над темою полягає у практичному застосуванні матеріалів магістерської роботи у майбутній праці автора дослідження у середній школі.

Відзначу наукову «руку» керівника магістерського дослідження, адже у роботі точно і дуже коректно сформульовано мету, завдання, методику та методологію праці, чітко розрізнено предмет та об'єкт дослідження, окреслено значний науковий апарат та джерельну базу.

На перший погляд, назва магістерської роботи є доволі аморфною, загальною, навіть певною мірою пафосно-патетичною. У працях такого стибу небезпечним є той шлях, що приводить до нагромадження «великих слів», які не творять «велику силу», коли не заякорені у текст, в образи, у внутрішнє єство письменника. Одразу ж зазначу, що у цьому випадку цієї «слизької» дороги вдалось уникнути. У дослідженні достатній для наукової роботи такого рангу і пласт теоретичних праць відповідної проблематики, і присутність власне розвідок стефаникознавчих. Також і найновіших.

Знову ж таки – про сучасність та важливість цієї випускної праці (при тім, що таку наукову проблему вже було досліджено з ідентичною назвою понад 10 років назад!) засвідчують стефаникознавчі наукові студії останнього десятиліття, осмислені і проаналізовані у роботі випускниці. Див. позиції 1, 29, 31-33, 39-41, 49, 52, 55, 68, 71, 75, 76. Щонайбільшого схвалення заслуговує максимальне використання наукових розвідок наукового керівника роботи доцента Степана Микуша (позиції 34–41).

Мотиваційна частина також не викликає сумнівів, адже справедливим і сучасним твердженням є теза авторки про те, що *«його новелістика (Стефаніка) насичена не лише майстерним володінням слова, а й потужним потенціалом філософсько-світоглядних ідей, що стали базою для формування морального світу українця, відображенням української ментальності. Для з'ясування цього магістрального питання будемо широко використовувати історичний і політичний контекст епохи, зокрема спадщину і контакти двох найбільших інтелектуальних і моральних авторитетів того часу – Івана Франка та митрополита Андрея Шептицького»* (С. 4).

Із запитань, що їх хотілося би поставити авторці на захисті, значачу одне: чи розрізняє вона експресіонізм і імпресіонізм як окремі літературні стилі? Таке запитання виникає після прочитання Висновків на с. 61. Незрозумілою для мене є також думка авторки магістерського дослідження про приналежність Стефаніка чи то до народовського, чи то до радикального напряму українського національного руху на с. 14–16. Хочеться почути на захисті чіткіше авторське формулювання позиції Стефаніка щодо церкви і релігії.

Добра студентська робота викликає багато запитань, тому мої суб'єктивні зауваження наголошую як зумовлені справжнім зацікавленням текстом Оксани Лесишин. На завершення багато позитивних вражень. Висновки відповідають змістові дослідження, увібрали у себе міні-висновки із усіх розділів і підрозділів, фіксують виконання завдань, сформульованих у «Вступі». Робота написана справжнім науковим стилем, грамотно, добре оформлений науковий апарат, що показує фахові навички аналізу та систематизації літературознавчої інформації, фактологічні та методологічні знання та вміння. Наукове дослідження засвідчило самостійний вибір

та аналіз текстів Василя Стефаника, проникнення у проблему. Випускниця філологічного факультету виявила фахові знання, уміння використовувати філологічний інструментарій, опрацювала значний літературознавчий матеріал, який може стати базою для її подальшого наукового зростання. Оцінка – «Відмінно».

Рецензент
08.12.2021 р.

доц. В. Микитюк

Навчальне видання

БАСА Ореста
МИКИТЮК Володимир
ФЕДОРАК Назар

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ
КУРСОВИХ І МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

*для студентів
напрямів «Філологія» та «Середня освіта»
(українська мова і література)*

Підп. до друку 14.01.2023. Формат 60×84/16.

Друк на різогр. Умовн. друк. арк. 1,7.

Тираж 300 прим. Зам.

Львівський національний університет імені Івана Франка.

79000, Львів, вул. Університетська, 1.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи.

Серія ДК № 3059 від 13.12.2007